

Visies voor het Wantij

Inleiding

Op 28 mei 2019 nam de gemeenteraad de motie *Natuurlijke Wantijoevers* aan. Daarin wordt het college gevraagd om met een visie op de Wantijoevers te komen, gericht op behoud en versterking van de natuur, met behoud van een veilige oeverbescherming. Op 4 februari 2020 zegde het college in antwoord op schriftelijke vragen van GroenLinks en D66 expliciet toe in deze visie ook het gedeelte ten westen van de Prins Hendrikbrug mee te nemen. Op 19 mei 2020 publiceerde het college de Visie Staart die mede is bedoeld ter uitvoering van de motie *Natuurlijke Wantijoevers*. De commissie Fysieke Leefomgeving besloot op 3 juni de *Visie Staart* te bespreken. Dit zal naar verwachting in september 2020 gebeuren.

Ter voorbereiding op de discussie over de visie heeft GroenLinks de volgende organisaties en deskundigen gevraagd naar hun visie en ideeën over mogelijke en gewenste ontwikkelingen in, aan en rondom het Wantij, gericht op behoud en versterking van de natuur, maar ook met oog voor andere belangen als veiligheid, woningbouw en recreatie.

Breur Ecologie en Onderzoek (Tim Breur)
Bureau Vertigo Research (Arno Boesveld,)
Groei en Bloei (Marijke Hubers)
IVN en KNNV (Frans Beuvers)
Natuur- en Vogelwacht Biesbosch (Rob Haan)
Platform Duurzaamheid (Anneke van Veen)
Stichting Het Wantij (Cor Goossens)
Trudie van Wattum (bewoner Stadswerven)
Wim van Wijk (bewoner Biesbosch)

In dit document wordt hun input weergegeven. Naar de mening van GroenLinks zitten er veel waardevolle elementen in deze input. Dit document is echter niet als stellingname van GroenLinks bedoeld, maar beoogt slechts de verkregen input met anderen te delen.

Om enige ordening aan te brengen is de input onderscheiden naar de volgende thema's:

1. Natuurontwikkeling
2. Stadswerven
3. Woningbouw
4. Recreatie
5. Diversen

Er is echter ook overlap; daarom wordt bij sommige thema's ook naar andere thema's verwezen. Drie personen/instellingen hebben hun inbreng in een omvattend rapport weergegeven; deze bevatten meer informatie en standpunten dan in deze samenvatting is weergegeven. De rapporten zijn als bijlage toegevoegd. De anderen hebben ons via e-mail hun ideeën gestuurd. Een weergave van deze e-mailberichting is ook als bijlage toegevoegd.

1. Natuurontwikkeling

{ zie voor Natuurontwikkeling ten westen van de Prins Hendrikbrug de paragraaf 2. Stadswerven; zie ook onder 5. Diversen }

1.1 Betere bescherming door opname van Het Wantij bij het Natura 2000-gebied de Biesbosch

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research); “In 2009 (...) kreeg Het Wantij de status Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Vanwege de recente ingrepen en bedreigingen door planologie blijkt de status Provinciale Hoofdstructuur niet gewichtig genoeg te zijn om de Wantijnatuur in het stedelijke gebied voldoende te beschermen. De overheid dient daarom opnieuw te overwegen om het gehele Wantij de beschermde status Natura 2000-gebied te geven. Alleen dan kan de natuur van deze mooie, bijzondere en ecologisch zeer waardevolle rivier passend beschermd worden.”

1.2 Ruimte voor meanderen en parallelstromen

Toelichting (Cor Goossens, Stichting Het Wanij); “Het zou een enorme verbetering zijn als de havens en kreken kunnen worden betrokken bij een goede en ruimere doorstroming van het water van het Wantij. Daartoe kunnen waar mogelijk nevengeulen worden gevormd. Geulen die parallel lopen aan de hoofdstroom, met als bijkomend voordeel dat er geen dichtgeslibde en vervuilde uithoeken blijven bestaan en de rivier gezond blijft. Verder dient gestreefd te worden naar het opheffen van barrières: Zo zou de Vlij bij de Oranjelaan verbonden kunnen worden met het Wantij waardoor de Vlij een groene bypass kan worden van het Wantij. Het Spaarbekken de Grote Rug kan met het Wantij verbonden worden en op Stadswerven kunnen de Wantij haven Zuid en de daarvan door de Maasstraat gescheiden haven Noord aan de Beneden Merwede met elkaar verbonden worden.”

1.3 Bomen voor ecologische verbinding

Toelichting (Marijke Hubers, Groei en Bloei): De aanleg van bomen (...) geeft kansen om de natuur van de Biesbosch te verbinden met de stedelijke natuur. Wij pleiten voor groene zones met inheemse beplanting en groene tuinen, zodat er een verbinding kan ontstaan tussen mens en natuur, waar beide daarbij voordeel van kunnen ondervinden.”

1.4 Verlagen zomerkade Noordbovenpolder, waardoor de polder bij hoge waterstand geheel of gedeeltelijk onderloopt en zo een getijdengebied te laten ontstaan.

Toelichting (Wim van Wijk): “(J)aren geleden (zijn er) al plannen geweest om deze polder toe te voegen aan de Biesbosch door de zomerkade op één of twee plaatsen door te steken. Daar is uiteindelijk vanaf gezien omdat de polder zo laag ligt dat hij simpelweg in een meer zou veranderen. (...)Mijn idee is om de kade niet door te steken, maar om hem over de hele lengte te verlagen. Dat betekent dat hij bij hoge waterstanden op het Wantij overstroomt. Dat is een fascinerend gezicht, dat vanaf de Zeedijk en de Wantijdijk te volgens is. Afhankelijk van hoeveel water bezit neemt van de polder, verdwijnt er veel of weinig land onder water en ontstaat de gewenste afwisseling in plas-dras, die juist zo aantrekkelijk is voor vogels. Ook als de polder helemaal blank komt te staan, zullen na enige dagen de hoogste delen als eerste droogvallen omdat de afwateringssluis in de zomerkade het water weer terug het Wantij in pompt.

Het plan heeft als nadeel dat er in de uiterst zuidelijke punt van de polder een huis staat, aan het toegangspad naar de Ottersluis. Overigens zou voor dat huis ook een oplossing moeten worden bedacht als de kades in het plan van Rijkswaterstaat worden doorgestoken.”

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Het betrekken van deze buiten de winterdijk gelegen polder bij het getij zou een welkome en belangrijke kwaliteitsimpuls zijn voor de Sliedrechtse Biesbosch en het Wantij. Het Wantij is daarbij een belangrijke bron voor de natuurontwikkeling. De Winterdijk extensief beheren.

Door in het gebied kreken te graven en de vrijgekomen grond in het gebied in de vorm van eilanden te verwerken komt de laaggelegen polder tijdens vloed niet geheel onder water te staan hetgeen gunstig is voor de biodiversiteit. Om te voorkomen dat dieren die in de oeverlanden van het Wantij en de polder leven verstoord worden is het beter aan om geen wandelpad langs het Wantij over de zomerkade aan te leggen maar deze ontoegankelijk voor publiek te houden.”

1.5 Ontwikkeling Noordbovenpolder, Otterpolder en Hel- en Zuilepolder

Toelichting (Rob Haan, Natuur en Vogelwacht Biesbosch): “. De Noord-Bovenpolder ligt eigenlijk al buitendijks (de Zeedijk/Wantijdijk vormen hier de eigenlijke waterkering), maar de oostelijke kade langs het Wantij (die dus geen dijk of hoofdwaterkering is) is te hoog om de polder mee te kunnen laten stromen met het Wantij. De Noord-Bovenpolder is al nadrukkelijk in beeld geweest in de tijd van het SGP (Strategisch GroenProject Eiland van Dordrecht), sterker nog het heeft lang onderdeel uitgemaakt van de plannen voor de huidige Nieuwe Dordtse Biesbosch, maar is uiteindelijk afgefallen omdat verwerving teveel tijd zou gaan kosten (veel verschillende eigenaren). Enkele stukken grond in deze polder zijn toen al wel aangekocht en dus wellicht nog in eigendom van gemeente of provincie. Omdat deze polder in feite al buitendijks ligt, is het technische deel van een eventuele ontwikkeling hier redelijk eenvoudig uit te voeren. Zoiets geldt ook voor de Otterpolder, die dit jaar pachtvrij komt en zeer grote potenties heeft voor (verschillende vormen van) natuurontwikkeling. Deze polder is al in eigendom van Staatsbosbeheer en één en ander past binnen de doelstellingen en intenties van Staatsbosbeheer. Ten slotte hebben de Hel- en Zuilespolder hoge potenties voor getijdennatuur, danwel natuurontwikkeling. Dit geldt dan met name voor de Zuilespolder en in iets mindere mate voor de Helpolder, waar bosontwikkeling wellicht meer tot zijn recht komt. Maar deze bosontwikkeling zou wel veel ecologischer vorm gegeven kunnen worden”.

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Op zich is het gunstig als de polders of delen daarvan onder invloed komen van het getij. Het is van toegevoegde waarde voor het intergetijdengebied en zal het karakter van de Biesbosch versterken. Er kan voor gekozen worden om alleen één of twee van de deelgebieden van de Helpolder met voornamelijk bos onder water te zetten. Deze deelgebieden zijn hoog bedijkt. In de nabijgelegen Huiswaard heeft dat geleid tot fraaie natuurontwikkeling (...)”

1.6 Noordoever ten Oosten van spoorbrug onaangetast laten

Toelichting (Anneke van Veen): “Fantastisch niks aan doen, wegblijven ook als fietser/wandelaar. Merwelanden aantrekkelijk traject daar.”

1.7 Natuurontwikkeling in gebieden in bezit van Staatsbosbeheer

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research):

- Mariapolder: “Plant delen van de polder in met riet zodat deze een grotere biodiversiteit kan ontwikkelen”.
- Otterpolder: “De polder inrichten en beheren als grasland reservaat met als doeltype soortenrijk stroomdalgrasland. Op meerdere plekken de polder vernatten door het vergroeven van sloten en afplaggen van delen van het grasland en het omhoog brengen van het waterpeil. Op de natste plekken kunnen zich moerassige habitats ontwikkelen met potenties voor allerlei soorten (...)”
- Thomaswaard: “Omdat de bodem sterk verrijkt is met (kunst)meststoffen zal het doeltype waardevol stroomgrasland een kwestie worden van een zeer lange adem. Voedingstoffen, met name fosfaat dat een lange nawerking heeft, zullen de bodem vele decennia zeer voedselrijk houden. Wellicht is er sneller resultaat te bereiken door de polder op te hogen met rivierzand en rivierduinen aan te leggen. Indien men het grondniveau gelijkstelt met polder het Kraaiennest en de dijk tussen het Kraaiennest en de Thomaswaard vergraaft kan een voor Nederlandse begrippen, enorm aaneengesloten stroomdalgrasland gerealiseerd worden. Indien men de dijk naar de Nieuwe Merwede (deels)vergraaft en in plaats daarvan zandige stroomruggen aangelegd worden komt de polder onder invloed van rivier- en getijdewerking te staan wat ten goede komt van zaadverspreiding en de biodiversiteit van deze polder. Vanaf de Kop van den Ouden Wiel en het Kraaiennest kunnen zaden tijdens extreem hoge waterstanden in de Thomaswaard terecht komen.

1.8 Ecologisch maaibeheer en meer diversiteit

Toelichting (Tim Breur, Breur Ecologie en Onderzoek): “Grote delen van de Wantijdijk en de andere oeverzones bestaan uit grasland. Hier liggen grote kansen voor de biodiversiteit. Het gaat erg slecht met insecten, wanneer we kijken naar vlinders en wilde bijen dan doen vooral de graslandsoorten het dramatisch. Een van de oorzaken is te vaak maaien en het maaien van grote oppervlaktes in één keer. Dit kan anders, door minder te maaien, en vooral door dit gefaseerd te doen krijgen wilde kruiden en bloemen weer een kans.

Eén belangrijk ding, maak alstublieft niet de fout om bloemenlinten te zaaien om "insecten te redden", dit zijn vrijwel altijd de verkeerde plantensoorten die hier niet thuis horen en waar inheemse insecten en flora juist verder door bedreigd worden. Hier is recentelijk veel over gepubliceerd.

Recentelijk zijn er ook een aantal wilgen langs het Generaal Spoorpad gesnoeid d.m.v. breuksnoei (ze zouden eerst gekapt worden), dat is een erg mooie ontwikkeling, dit zou op meer plekken toegepast kunnen worden.”

Toelichting (Anneke van Veen): “(Ter hoogte van de Maasstraat is er een) fraaie oever, maar met ecologisch maaibeheer kunnen ook biodiversiteitswaarde en belevingskwaliteit toenemen. Ook kansen voor meer diversiteit in inrichting.”

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “De natuurontwikkeling (bij de Maasstraat en Beekmanstraat) verder uit laten breiden door (...) alleen een zone langs het wandelpad (te) maaien voor hondenbezitters. In de Wantijoever aan de Maasstraat de groenzone ten noorden van het wandelpad laten verruigen door ruigtekruiden te tolereren. De vegetatie tussen de basaltblokken oever niet meer jaarlijks verwijderen en niet meer met een borstelmachine behandelen. Beheren van de vegetatie door selectief en gefaseerd bomen en struiken te verwijderen door te snoeien. Een bosplantsoen in het grasveld is aan te bevelen. Het grasveld deels extensiever beheren is ook een optie. De Wantij oever zeer extensief of niet beheren

zoals langs het Generaal Spoorpad het geval is, is de meest gunstige kwaliteitsimpuls voor natuurontwikkeling van getijdenatuur.”

1.9 Zorgen voor aanslibbing, verzanding, variatie in stroomsnelheid

Toelichting (Cor Goossens, Stichting Het Wantij): “In het Wantij kunnen we bijdragen aan verbetering van de omstandigheden voor vissen door bijvoorbeeld schuilplekken te creëren, zoals schaduwplekken, luwe plekken, rustige gebieden of juist plekken met meer stroming. Het stimuleren van onderwaterleven kan bijvoorbeeld middels het aanbrengen van boomstammetjes onder water die ideaal zijn voor allerlei organismen om zich aan te hechten en het aanbrengen van barrières, bijvoorbeeld in de vorm van eilandjes, daar waar mogelijk in de stroomgeul van de rivier. Op die manier kan er extra turbulentie ontstaan waardoor er onder andere een betere menging komt met zuurstof in het water. Op deze wijze blijkt de stroming zodanig te veranderen dat de stromingssnelheid aan de oevers van de rivier sterk vermindert, waardoor er meer mogelijkheden zijn de verharding aldaar te verwijderen. (...) In het deel waar het Wantij het breedst is, tussen de Wantijbrug en de Prins Hendrikbrug, in het bijzonder aan de noordoever tegenover de monding van de Vlij, zijn kribben goed mogelijk.(...) Kribben zorgen naast aanslibbing en verzanding ook voor meer variatie in stromingspatronen, en dat is gunstig voor de waterkwaliteit en het onderwaterleven. Een goed voorbeeld hiervan zijn de kleine met wilgen begroeide kribben bij de Wantijbrug aan de zijde van de Wantijdijk, waar aanslibbing plaatsvindt.”

1.10 Groenimpuls bij Wantijbrug N3

Toelichting (Anneke van Veen): “Huidige werf (aanpak brug) kan worden benut voor fraaie groenimpuls.”

1.11 Meer diversiteit bij Generaal Spoorpad

Toelichting (Anneke van Veen): “Aantrekkelijke oever , wel beetje eentonig.”

1.12 Verbeteren beheer griendje Bij Generaal Spoorpad

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Gefaseerd in ruimte en tijd uitgraven van de greppels zodat het griend geschikt wordt voor kenmerkende zoetwatergetijdensoorten. (...) Door na snoei het hout deels of geheel af te voeren kan bosbraam ontwikkeling beperkt worden.”

1.13 Stenen loswal bij Kleine Rug verwijderen

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Het verwijderen van de oude loswal, het verlagen en verbreden van de oever zodat dieren uit het water kunnen en de griendbodem tijdens hoge tijden weer overspoeld kan raken, zodoende worden ook gunstigere randvoorwaarden geschapen voor allerlei rivier- en zoetwatergetijden flora- en fauna soorten.”

1.14 Ecologisch beheer langs Wantijdijk tussen N3 en spoorbrug

Toelichting (Anneke van Veen): “De dijk is vrij saai, er zijn kansen voor ecologisch beheer en meer belevingskwaliteit. De waterkanten zijn kwetsbaar en kalven af. Plaatsen van wilgentenen vooroevers ter behoud.”

1.15 Ruigten langs Wantijdijk

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “De ruigtezoom langs het Wantij op het traject tussen de Wantijbrug en de brug over de Vlij verbreden met ca. 2 – 5 meter vanaf de huidige randzone door daar niet meer te maaien. Tijdens extreem hoog water kunnen de dieren in de beschutting blijven en hoeven dan niet de openheid in te vluchten. Vogels en zoogdieren wordt zo meer beschutting geboden. (...) Het grasland blijven verarmen zodat de vegetatie op den duur kruidenrijker en aantrekkelijker voor en vlinders, bijen en andere insecten wordt.(...)”

1.16 Geen rattengif

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “In de wijk jagen allerlei soorten zoogdieren en roofvogels zoals marters, Egels, Vossen, Buizerds, Bos- en Ransuilen. Deze vogels en dieren lopen grote kans dat wanneer ze vergiftigde ratten of muizen vangen en opeten sterven. (...) Daarom alleen werken met klemmen in zogenaamde voeder-lokkisten, of nog beter met livetraps en de ratten uit zetten in de Biesbosch. Zodra er alleen met klemmen of livetraps gewerkt wordt kunnen verspreid enkele bosuilenkasten opgehangen worden in de parken in de wijk zodat er natuurlijke regulatie van de rattenpopulatie plaats kan vinden.”

1.17 Onderzoek accumulatie giftige stoffen/verplaatsen Chemours

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Chemours hoort vanwege het gevaar voor volks- en natuurgezondheid niet thuis in een urbaan gebied, naast een Natura2000-gebied en een waterwinbedrijf. Sluiten van de Dordtse afdeling van het bedrijf en het naar een andere, veiligere locatie verplaatsen. Onderzoek verrichten naar accumulatie van genoemde giftige stoffen in dieren die in de Merwede-takken en de Biesbosch leven zodat een beter beeld verkregen kan worden over de ernst van de vervuilingen en het gevaar van bijvoorbeeld het consumeren van vis die gevangen is in de Merwede-takken of de Biesbosch. Uitstoten van PFAS op een veel kortere termijn reduceren. Hoe eerder hoe beter.”

2 Stadswerven

2.1 Behouden groene plekjes en aanbrengen kleinschalige voorzieningen..

Toelichting (Rob Haan, Natuur- en Vogelwacht Biesbosch): “De noordoever heeft waarschijnlijk meer potenties en dan met name voor aquatische en urbane natuur en biodiversiteit, dan de vrijwel volledig versteende zuidelijke oever. De plekken die aan de noordkant nu nog onbebouwd zijn, zijn al op meerdere plaatsen onderbroken door dwarslaesies van bebouwing. De resterende groene plekjes zouden eventueel als stepping stone behouden en bestemd kunnen worden, zodat de natuur uit het middendeel van het Wantij een ecologische verbinding houdt met de riviernatuur hogerop en met de Biesboschnatuur in het oosten (Sliedrechtse Biesbosch). (...) Natuurlijk kunnen er in het deel Stadswerven ten westen van de Prins Hendrikbrug wel voorzieningen bedacht worden, bijvoorbeeld voor de IJsvogel of de Oeverwaluw. Waarschijnlijk zijn er nog wel meer kleinschalige zaken te verzinnen, maar voor “het grote werk” is er misschien al te veel versterkt?”

2.2 Veel meer groen realiseren

Toelichting (Anneke van Veen): “Belangrijk om groene stroken aan te leggen door de bebouwing verbonden met de oevers. Bomen in het profiel. De oevers zo groen als mogelijk! Behoud van de groene zone bij de Biesboschhal is een must! Is het enige wat er nog resteert in totaal versteend omgeving. Heel vreemd als je als Dordrecht zowel natuur als cultuur kwaliteiten kunt en wilt tonen. De oevers zijn totaal versteend. De oevers zijn akelig en dier en plantvijandig.

Ook is de ruimte aan de westzijde van de bioscoop weer volledig verhard. Maak hier een aantrekkelijke groene zone, pak meteen Energieplein aan. Beide zijn niet alleen klimaatadaptief een drama, maar ook een heel slecht voorbeeld voor iedereen in Dordt die gevraagd wordt om tuin te vergroenen. (Het Energieplein) kan groener! Zo kan een fraaie groencorridor ontstaan richting Singel en Merwesteinpark. Aansluitend bij filosofie van groenblauw netwerk door de stad”.

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Vanwege de bijzondere ligging van Stadswerven in het mondingsgebied van de Wantijrivier is het gebied van buitengewoon belang als stapsteen voor dieren. Belangrijk is daarom dat er een groene inrichting komt met bomenrijen, bos- en kruidenplantsoenen.”

2.3 Open gevels en verticale tuin bij woningen Wantijkade

Toelichting (Trudie van Wattum); “Dit woongebouw is ooit zo ontworpen om geluidhinder in de woningen van ivm indertijd aanwezige industriële activiteit op Stadswerven te beperken. Erg fraai is de gekozen oplossing in mijn ogen niet; dit wordt ook in de toelichting bestemmingsplan 2006 opgemerkt.

Voorstel: Nu deze industriële activiteit er niet meer is, zou dit woongebouw een aantrekkelijker aanzien kunnen worden gegeven door de gevel alsnog te openen en een verticale tuin aan te leggen en zo de natuur weer terug te brengen in het gebied.”

2.4 Drijvende steigers met watergebonden vegetatie langs de Lange Wantijkade

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Door tussen wal en schip drijvende steigers met watergebonden vegetatie te plaatsen kan de kille saaiheid weggenomen worden. De ecologische, drijvende steigers bieden leef- en schuilgebied voor vissen en broedgebied voor watervogels en de moerassige vegetatie is een geschikt habitat voor insecten en andere fauna. Het plaatsen van drijvende natuur vergroot de biodiversiteit en geeft groene opvulling van een loze ruimte.”

2.5 Minder licht en verticale tuin parkeergarage Energieplein

Toelichting (Trudie van Wattum): “Maak het gebouw aantrekkelijker voor mens en natuur: pas de verlichting van de parkeergarage aan door minder felle en anders gekleurde lampen, liefst alleen brandend als er iemand in de garage moet zijn (b.v. een kwartier na inchecken blijft het licht branden, daarna dooft het weer).

Onttrek het gebouw aan het menselijk oog door te zorgen voor een zodanige begroeiing van de gevel dat dit het gebouw camoufleert en ook natuur terugbrengt in het gebied.”

2.6 Groen Energieplein

Toelichting (Trudie van Wattum): “Leg aan beide zijden van de bioscoop een tiny forest (geregistreerd merk) aan. Dit kan ook zonder de rivieren volledig aan het zicht te onttrekken, en er is genoeg ruimte om langs de oever toch een wandelpad te hebben. Betrek buurtbewoners/jongeren bij aanleg en onderhoud. Maak een groen ontwerp voor het hoofdplein en de doorgaande fiets- en wandelroutes. Denk daarbij ook aan gebruiksmogelijkheden voor anderen dan kinderen.”

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Door het aanleggen van (bos)plantsoenen en/of kruidenperken en het verspreiden van meer bomen kan de verstening onderbroken worden en het biedt het terrein ook meer kansen voor wilde planten en dieren. De parkeergarage kan voorzien worden van een rek voor klimplanten. Dergelijke groene wanden worden vaak door mussen gebruikt als slaapplek. Behalve meer kansen voor flora- en fauna geeft de vergroening ook wenselijke verkoeling in een steeds warmer worden klimaat. Op de betonnen trappen kunnen vaste bloembakken geplaatst worden.”

2.7 Handhaven en verbeteren beplanting snippergroen rond Energieplein en Drechtstedenkantoor

Toelichting (Trudie van Wattum): “Rondom de bebouwing Energieplein en voormalig Drechtstedenkantoor (waarin woningen komen) liggen nogal wat stukjes snippergroen. Vaak saai en eenzijdig beplant met b.v. laag gehouden struiken wintergroene kamperfoelie. Duiven zijn dol op de besjes, en er zullen best wel meer dieren van de aanwezigheid van al die kamperfoeliestruiken profiteren, maar ik denk dat die stukjes groen wel beter kunnen worden ingericht dan nu het geval is. Daar profiteert de natuur van maar ook voor de mens worden die stukjes groen leuker om naar te kijken. Alle snippergroen rondom het Wantij en in Dordrecht bij elkaar opgeteld wel de moeite waard denk ik.”

2.8 Natuurlijke oevers bij villa Augustus en Schaerweide

Toelichting (Trudie van Wattum): “Verhoog de natuur- en belevingswaarde door toe te staan dat langs de oevers weer ruigten ontstaan. Of zet de oever om in natuurlijke oever. Trek het beoogde wandelpad niet helemaal tot de Prins Hendrikbrug door, maar gebruik voor het laatste deel van de route de wandelpaden op Schaerweide of bij Villa Augustus of maak een verhoogd liggend wandelpad. De projectontwikkelaar voor het Transformatiegebouw geeft op zijn website ook aan voor de herontwikkeling een "groenplan" na te streven, wellicht valt hier een combinatie te maken. Behoud en versterking groen nabij Pr Hendrikbrug, zie bezwaarschrift Stichting Het Wantij. Voor bewoners en anderen is een vissteiger of andere mogelijkheid om bij het water te komen bij Schaerweide wellicht aantrekkelijk.”

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “ (...) Het nu intensief beheerde gazongras in de oever van het Wantij en het Vlij achter Villa Augustus laten verruigen tot ecologische waardevolle rivier- en zoetwatergetijdenruigten. De waterbodem gefaseerd ontdeepen door wel overdacht en gefaseerd en verspreid in ruimte en tijd zandsuppleties toe te passen en deze geleidelijk door de waterstroming te laten verspreiden. Zo kan het nu ernstig beschadigde habitat van de gemeenschap van de Rivierrombout en de gemeenschap van de Getijdeslak hersteld worden. (...). Aanleggen van natuureilandjes in de vooroever ter compensatie van verloren gegane natuurwaarden. Ook kan

gekozen worden voor een parallelle natuuroever. De overgebleven bomenrij heeft een ruimtelijke samenhang met parkje aan de Badweg het Wantijpark en de Biesbosch.(...)"

2.9 Bomen en groen langs Maasstraat en Biesboschal

Toelichting (Trudie van Wattum): "Garandeer inpassing van bomen langs de Maasstraat. Zorg voor natuur langs de oevers vanaf de Prins Hendrikbrug naar de Biesboschhal toe, bijvoorbeeld door de aanleg van een natuurlijk-vriendelijke oever met verhoogd wandelpad (...)

Zorg voor natuurlijke oevers en/of behoud van ruigten langs de Zuidelijke Insteekhaven, plaats bankjes boven op de kades, i.p.v. de stenen trappen. Bij vrees voor afkalven van oevers: het Hoogheemraadschap Schieland heeft hier een aanpak voor ontwikkeld."

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research); "Herbeplanten van de Maasstraat en de leefwerf. De berm extensief beheren en niet jaarlijks geheel maaien."

2.10 Behoud natuurwaarden bij de Hellingen

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): "Behouden van zo veel mogelijk bestaande natuurwaarden: zoals de diverse typen ruigten van zowel natte- als drogere standplaatsen en deze niet jaarlijks maaien en tijdens het maaien delen overlaten omdat insecten daar hun eieren in afzetten. Behouden van de diverse soorten bomen en struiken die zich op een natuurlijke wijze gevestigd hebben. Behouden van muurplanten. Alle of een aantal van de nissen in de hellingen, inrichten als winterverblijfplaats voor vleermuizen. Deze dicht metselen en voorzien van een invliegopening."

2.11 Natuurbehoud en -ontwikkeling in Zuidelijke Insteekhaven

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research); "Het behouden van een brede zone oever- en getijde ruigte. Het her-plaatsen van een drijvende steiger met beplanting in de vooroever. Op zijn minst een deel van de haven behouden voor natuurontwikkeling door in de haven een oppervlak rietland en getijdenmoeras aan te leggen. Wilgentenen zinkstukken kunnen schuilplaats bieden aan de larven van Weidebeekjuffer en Blauwe breedscheenjuffer."

2.12 Behoud natuur en niet bebouwen landtong bij Biesboshal

Toelichting (Trudie van Wattum): "Behoud de natuur en bomen op de landtong. Zie af van woningbouw of de oorspronkelijke horecafunctie. Zoek elders compensatie voor de 7 nog te realiseren woningen. (...)Als er toch per se gebouwd moet worden: b.v. woningen half in het water met een smal toegangspad achterlangs, of één appartementengebouw vlak bij de Biesboschhal, verder intact laten van de begroeiing."

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): "Door de landtong niet te bebouwen en door deze om vormen tot een eiland kan er een toevluchtgebied voor allerlei vogels en dieren gefaciliteerd worden. Door over een traject steilwandjes te behouden en te creëren kan broedgebied voor de IJsvogel behouden worden. De waterbodem aan de Wantijzijde kan ondieper gemaakt worden met zand.(...) Overwogen kan worden om in plaats van de metalen wand een natuurlijke oever met flauwer talud aan te leggen. Het plaatsen van enkele wilgentenen zinkstukken biedt mogelijkheden voor allerlei soorten macrofauna. Het verhoogt de biodiversiteit. Het eiland zelf verder inrichten voor spontane natuurontwikkeling. In de

bomen kunnen nestkasten en verblijfkasten voor vleermuizen en andere zoogdieren opgehangen worden.”

2.13 Ruigte langs oevers van de punt van Stadswerven

Toelichting (Trudie van Wattum): “Sta toe dat kades verruigen.

Maak een groen stadsplein, vermijdt zoveel mogelijk verharding, zet het standbeeld voor het wilgenbosje of op palen er in maar laat dit gebied verder met rust.

Dit is het gebied dat nu al veel verblijfsrecreanten trekt: wandelaars, mensen die samen of alleen even op het gras of langs de oevers zitten, picknicken of vissen. Pas daar de natuur en voorzieningen op aan.”

2.14 Intact laten en versterken natuurlijke delen Noordoever Wantij bij Stadswerven

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Verspreide opslag van bomen dient getolereerd te worden. Gekozen kan worden om de bomen periodiek, bijvoorbeeld eens in de drie jaar terug te snoeien. De vrij brede zoom met fluviaatiele en getijderuigten behouden en verbreden. Op plekken met ‘lelijke steenstort’ kan eventueel meer wenselijkere steenstort toegevoegd worden. Dit dient wel gefaseerd te gebeuren rekening houdend met de bestaande natuurwaarden. (...) Door verspreid plaatselijk stenen of grind te storten kan de diversiteit in onderwaterhabitats vergroot worden wat ten gunste komt van de biodiversiteit. Ook door het verspreid plaatsen van wilgentenen zinkstukken kan de biodiversiteit vergroot worden. (...) Ook kan gekozen worden voor een brede, parallelle vooroevers voor natuurontwikkeling. In de luwte van de vooroevers kan zand sedimenteren. (...)”

2.15 Noordelijke Insteekhaven behouden

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “ Behouden van de haven, zandstrand, groene oevers en rietbegroeiing en deze overlaten aan verdere natuurontwikkeling. Door de haven te dempen gaat een belangrijke habitat van vissen, Rivierrombout en andere rivierlibellen, Platte zwanenmossel, Eeltslak en tal van soorten waterdieren verloren.”

2.16 Bevorder meer groen in tuinen

Toelichting (Trudie van Wattum): “Een suggestie die ik op internet vond is de volgende: stel een facetbestemmingsplan vast waarbij huidige en toekomstige bewoners maximaal een bepaald percentage van hun tuinen mogen verharden. Met de huidige technieken is het vrij eenvoudig dit te controleren. Wie zich aan de regels houdt betaalt bijvoorbeeld minder ozb, of rioolrecht.

Stel een pakket borders voor kleine tuinen van Nederlandse flora samen en biedt dit tegen kostendekkend tarief aan. Er zijn bedrijven die dit aan het ontwikkelen zijn.”

Toelichting (Marijke Hubers, Groei en Bloei): “Groen is goed voor mens en natuur, voor de waterhuishouding, CO2 en fijnstof in de lucht en het kan verkoeling geven tijdens warm weer. Voorwaarde is om verstening van tuinen zoveel mogelijk te voorkomen. We hanteren niet voor niets de slogan 'tegel eruit, plant erin!'”

Zie ook 3.5 hieronder.

2.17 Ecovaartuigen

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “(O)mvangrijke, drijvende bootachtige objecten die begroeid zijn struiken (wilgen), riet en andere moerasplanten in het mondingsgebied (...) waar dieren vanuit het water op en af kunnen komen. De gedachte is om deze drijvende eco-vaartuigen zowel in Zwijndrecht langs de Sofiapolder als langs de oever van de werven en/of het energie terrein af te meren. Door deze verplaatsbare drijvende eco-boten één of enkele keren per jaar, per gebied te wisselen kunnen dieren en planten geholpen worden met migreren van en naar de Biesbosch.”

3 Woningbouw

3.1 Afzien van verdere woningbouw, hoewel.....

Toelichting (Rob Haan, Natuur- en Vogelwacht Biesbosch): “Nog meer woningbouw direct langs het Wantij zal ten koste gaan van de natuur en de ecologie. Men moet zich realiseren dat het één ten koste gaat van het andere en veel zaken nu eenmaal niet samengaan. Daarbij speelt wellicht nog een ander probleem een belangrijke rol: Indien de Wantijzone geheel of gedeeltelijk (nieuw)bouwvrij zou kunnen blijven en er toch woningbehoefte in de gemeente is, dan moet Dordrecht naar andere woningbouwlocaties gaan zoeken en daarbij kun je je afvragen of die niet net zo slecht of wellicht nog slechter voor de natuur uit kunnen pakken. Het woningbouw-vrijhouden van het gebied ten zuiden van de Zeedijk is voor onze organisatie heilig.”

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Geen woningbouw in de oeverlanden van Het Wantij. Genoeg is genoeg en te veel is schadelijk. (...) Het bebouwen van het braakliggende gebied aan de Baden Powelllaan geeft geen verlies aan natuur. Deze locatie inrichten voor tij-woningbouw valt eenvoudiger te verdedigen al zal het wel meer waterrecreatie geven.

3.2 Natuurinclusief bouwen als er gebouwd wordt

Toelichting (Tim Breur, Breur Ecologie en Onderzoek): “Delen van de oeverzone behoren tot het Natuurnetwerk Nederland, ook komen er diverse beschermde diersoorten voor. Dit filmpje maakte ik een tijdje geleden in een groen snippertje langs de Beneden-Merwede, vlak langs de N3, in de bebouwde kom: <https://www.youtube.com/watch?v=6nCgQJ3bLpo> Soortgelijke natuurwaarden zijn langs het Wantij aanwezig. Mocht men hier willen bouwen dan is men verplicht om rekening te houden met deze natuurwaarden. In een dergelijke groene zone zou sowieso vol ingezet natuurinclusief ontwikkelen. En denk hierbij verder dan nestkastjes, het gaat vaak juist om de omgeving van een nestkastje: groene daken, gevels, openbaar groen etc. Zorg voor een inheemse beplanting met veel variatie in soort en structuur, let ook ecologisch beheer van de leefomgeving. Een insectenhotel heeft weinig zin als het gras eromheen 10x per jaar gemaaid wordt. Vaak is er tegenwoordig sowieso aandacht voor groen i.v.m. klimaatbestendigheid: wateropvang, filteren fijnstof, reduceren hittestress etc. Het zou ontzettend zonde zijn als biodiversiteit niet wordt meegenomen in deze maatregelen, dat blijft nog vaak een onderbelicht punt (of mensen die hier verantwoordelijk voor zijn beschikken niet over voldoende ecologische kennis)”

3.3 Niet méér getijdenwoonwijken

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Er zijn gemeentelijke ideeën om (bij het Jeugdorp, voetbalvelden en volkstuinten ten zuiden van de Wantijdijk), een getijdenwoonwijk zoals Plan Tij te realiseren. Het groene gebied met zijn bosschages (ring)sloten en vijver is waardevol voor tal van dieren en planten. Verder heeft het een bijzondere-, gevarieerde- en belangrijke recreatieve- en sociale functie. (Ook bij de Vlij l)ieft een gewone woonwijk bouwen, omdat een getijdewoonwijk tot meer waterrecreatie- en dus tot nog meer recreatiedruk en verstoring van dieren in de Wantijzone en de Biesbosch leidt.

3.4 Groene tuinen

Toelichting (Marijke Hubers, Groei en Bloei): “Wanneer er nieuwbouw zou komen, en de gemeente Dordrecht heeft daarin grootse plannen, dan is het concept van een groene tuin met als doel het creëren van een gezonde, prettige en duurzame leefomgeving goed te integreren in eventuele nieuwbouw in de Wantijzone.”

3.5 Natuurschuren

Toelichting (Trudie van Wattum): “Een redelijk eenvoudig uit te voeren idee (...) vond ik net op de website Duurzaam Door:

<https://www.duurzaamdoor.nl/projecten/natuurschuur-zorgt-voor-meer-biodiversiteit-de-wijk>

De initiatiefnemers van de natuurschuur namen contact op met De Groot Vroomshoop, één van de grootste bergingbouwers van Nederland, en één van de vaste leveranciers van ERA Contour. De partijen ontwikkelden samen een prototype van de natuurschuur, een doorontwikkeling van de standaardberging van ERA Contour.

Dit eerste exemplaar is geplaatst op het terrein van Green Village in Delft. Bij de natuurschuur op Green Village hoort ook een natuurvriendelijke en klimaatbestendige tuin. Het prototype en het tuinconcept zijn ondersteund door de Provincie Zuid-Holland en het programma DuurzaamDoor van RVO, in samenwerking met De Groot Vroomshoop, Het Wellantcollege, ERA Contour, hogeschool Inholland en de Vogelbescherming.

Schuur te zien op deze website:

<https://www.ateliergroenblauw.nl/ontwerp/het-natuurschuurtje-voor-de-tuinbiotoop/>

3.6 Woningbouw op locatie Chemours?

Toelichting (Anneke van Veen): “Ik denk dat het tijd is voor Chemours om te vertrekken. De combi waterberging./winning en PFOA-productie is toch iets wat niemand zijn kinderen uit kan leggen. Een goed nieuw stedenbouwkundig plan kan kansen bieden om deel bouwopgave te realiseren.”

4 Recreatie

[zie ook onder 5. Diversen]

4.1 Alleen recreatie in westelijk deel Wantij

Toelichting (Rob Haan, Natuur- en Vogelwacht Biesbosch): “Natuur en recreatie gaan slecht samen (vaak zelfs helemaal niet), behoudens sommige vormen van zeer extensieve

(natuurvriendelijke) recreatie. Zoiets vergt meestal weer zonerings- en handhaving, thema's die in de praktijk moeilijk realiseerbaar blijken te zijn. Voor het westelijke deel van het Wantij lijkt een keuze voor of het één of het ander het meest realistisch. Van "alles een beetje" pakt (vrijwel) altijd verkeerd uit voor de natuur."

4.2 Alleen nieuwe recreatievoorzieningen in de Merwelanden

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): "De Wantijrivier biedt legio mogelijkheden voor recreatie. Wandelaars, fietsers, waterrecreanten, sporters en vissers kunnen er volop aan hun trekken komen. (...) Een nadeel van de toenemende recreatie in het Nationale park is wel dat natuurdoelen in het gedrang komen. (...) In de Merwelanden is het achterlaten van afval een groot probleem, zo ook in het Wantijpark.(...)"

Verstandig recreatiebeleid in het Natura 2000 gebied gericht op behoud van rust te en voorkomen van toenemende verstoring door de toenemende recreatiedruk. Niet meer faciliteiten voor recreatie in het N2000 gebied. Beperk nieuwe recreatievoorzieningen tot de Merwelanden Er komt binnenkort een groot gebied vrij op de heuvel van de voormalige stort de Derde Merwedehaven. Meer toezicht op snelheidsovertredingen. Ook na vijven surveilleren."

4.3 Parkje Generaal Spoorpad bij Woon- en Zorgcentrum De Merwelanden handhaven

Toelichting (Anneke van Veen): "Prachtig parkje.(...) Goed beheer".

4.4 Wandeltracé Generaal Spoorpad langs haven Westergoot duidelijker aangeven en eerste deel groener inrichten.

(Anneke van Veen)

4.5 Doorlopende wandelroute langs Spaarbekken Grote Rug.

Toelichting (Anneke van Veen) "Is er een mogelijkheid om langs de waterkant te blijven en aan te sluiten op wandeltraject langs plas?"

4.6 Wandelpad langs zuidelijke Wantijoever van Kop van 't Land tot spoorbrug

Toelichting (Anneke van Veen): "Wandeltraject over dijk gewenst. Struinroute (geen verharding)."

4.7 Verbeteren inrichting bij 't Vissertje

Toelichting (Anneke van Veen): "Deze plek wordt druk bezocht maar is akelig asfalt/parkeerplaatsen). Het is een prachtige locatie met veel potentie ook met westelijk groenzone ernaast erbij."

4.8 Recreatieve oeverzone aan zuidelijke Wantijoever tussen N3 en Wantijpark

Toelichting (Anneke van Veen): "Mooie plek als aanlandpunt voor de Dordwijkzone om een fraaie recreatieve oeverzone te maken (niet verstaand!)"

4.9 Behouden Wantijpark

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Het Wantij heeft met zijn gevarieerde bomen- en heesterbeplanting, kruiden- en grasvelden belangrijke natuurwaarden en een brede recreatieve functie. (...) Eventueel overtollig water wegpompen of lage delen geleidelijk, en gefaseerd in ruimte en tijd ophogen met grond.”

4.10 Terughoudend zijn m.b.t. recreatie in polders Staatsbosbeheer

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research):

- Otter-, Sterling- en Siongriend: “De bestaande kreken geschikt houden voor kanorecreanten. Niet meer kreken aanleggen. Er zijn ruim voldoende kanokreken in de Biesbosch, vooral ten westen van het bezoekerscentrum. De genoemde kreken alleen toegankelijk houden voor kanoërs.”
- Mariapolder: “Overwogen kan worden om de Mariasloot af te sluiten voor recreatie, zodat straks na de inrichting van de Otterpolder samen met het Ottergriend een omvangrijk rustgebied ontstaat. Voor Visarend en Zeearend worden dan gunstigere perspectieven geboden om in het Ottergriend tot broeden te komen.”
- Otterpolder: “Voorkomen dient te worden dat er wandelroute met bruggen aangelegd wordt tussen polder Noordwal, de Otterpolder en het recreatiegebied de Merwelanden zoals in de gemeentelijke visie wordt voorgesteld. Geen extra kanokreek aanleggen tussen Het Moldiep en de Mariasloot. De paden en kanokreek leiden tot sterk toenemende recreatie terwijl meer rust en een groter oppervlak rustgebied juist dringend nodig is. Extra faciliteiten voor recreatie dienen vooral beperkt te blijven tot de Merwedelanden.”
- Polder Stedendijk: “Het pad dat over de voormalige stort loopt in noordelijke richting verplaatsen. Het pad loopt nu deels langs de rand van de stort wat veel verstoring in de polder geeft voor vogels. Overwogen kan worden om een vogelhut aan de rand van de stort te plaatsen waar in beschutting van meidoornaanplant naartoe gelopen kan worden. Het pad langs de oostelijke populierenaanplant in de vogelbroedtijd afsluiten. Geen bruggen en fietspaden vanuit de Merwelanden naar de polder aanleggen. Door de toestroom van massa’s recreanten zal de huidige rust ernstig verstoord worden. Spreekwoordelijk is dan het hek van de Dam.”
- Achter de Schottenbalk: “Het gebied achter de schottenbalksluis ontoegankelijk maken voor recreatie.”

5 Diversen

5.1 Spaarbekken Grote Rug: deels recreatie, deels natuur

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “Het gebied behouden als foerageer en rustgebied voor vogels. Geen drijvende woonwijk aanleggen. Geen station en spoorlijn aanleggen. De huidige recreatiedruk op de Sliedrechtse Biesbosch is al verstikkend en geeft veel verstoring waardoor verstoringgevoelige vogels op veel plaatsen niet meer tot broeden komen. Nog meer bebouwing zal tot nog meer land en waterrecreatie in de Biesbosch leiden. (...) Het gebied toevoegen aan de Sliedrechtse Biesbosch, er eilanden en kreken aanleggen voor ontwikkeling van waardevolle getijdenruigten en wilgenvoedbossen en struwelen. In een deel recreatie toestaan zodat de recreatiedruk op de Sliedrechtse Biesbosch verminderd. Een deel inrichten als rustgebied voor vogels en dieren.”

5.2 Toevoegen golfbaan aan nationaal Park de Biesbosch

Toelichting (Arno Boesveld, Vertigo Research): “(...H)et zou een goede kwaliteitsimpuls voor de Biesbosch zijn als deze polder aan het nationaal park toegevoegd kan worden en de holes naar de heuvel van de voormalige vuilstort verplaats worden. Samengevoegd met de getijdennatuur op de Grote Rug (...) kan een groot getijdengebied toegevoegd worden aan de Biesbosch waar ook recreatie mogelijk is.”

5.3 Onderzoek naar water(bodem)vervuiling

Toelichting (Cor Goossens, Stichting Het Wantij): “ (Op basis van eerdere rapporten en meldingen) wordt het des te urgenter om middels onderzoek de ecologische- en humane risico’s van de vervuiling met persistente stoffen in het slib, met name aan de oevers, te onderzoeken.”